

Stiftelsen för Östersjölaxen

Yttrande angående remiss

Datum

2025-05-23

Dnr

2025-001558

Mottagare

Havs- och Vattenmyndigheten

Yttrande gällande ändrade regler för fiske av lax, fiske med fast redskap och nät i Östersjön samt fiske av lax i sötvattensområdet

Med ett stort stöd från Stiftelsen för Östersjölaxen för Havs- och Vattenmyndighetens fortsatt målmedvetna arbete med att förvalta och hållbart nyttja landets populationer av vildlax så stödjer Stiftelsen stora delar av HaV:s förslag till förändring av föreskrifter.

Vi vill dock med detta yttrande påminna om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 för den gemensamma fiskeripolitiken, den s.k. grundförordningen, där det bland annat framgår att medlemsstaterna ska tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen.

Stiftelsen för Östersjölaxen anser att situationen för våra kvarvarande vildlaxbestånd nu är så allvarlig att inget kommersiellt fiske efter lax, som inte med hög precision kan riktas mot odlade bestånd, borde vara tillåtet under 2025. Ministerrådet har trots detta beslutat om ett fortsatt fiske efter Östersjölax.

Utifrån den allvarliga situationen för Östersjölaxen och Östersjöns ekosystem vill vi även lämna några ytterligare tillägg och synpunkter i arbetet mot en ny ekosystembaserad och beståndsspecifik förvaltning av våra Östersjölaxbestånd.

Sammanfattning av vårt yttrande

Mellanårsflex

Från Stiftelsen för Östersjölaxen är vi mycket tacksamma att möjligheten att nyttja mellanårsflex för att öka uttaget inte kommer används för 2025. Nyttjande av mellanårsflex har inget i en adaptiv förvaltning att göra och vi hoppas att möjligheten att nyttja mellanårsflex aldrig kommer att användas för laxfisket igen.

Fiske i delområde 30 och 29

Från Stiftelsen för Östersjölaxen är vi mycket kritiska till att åter tillåta fiske efter lax i delområde 30. Fördelning av kvot till område 30, som en följd av att riktat fiske efter lax, åter är tillåtet riskerar att öka exploateringen av vild lax från framförallt Testeboån och Ljungan men även Mo-älven som mynnar inom området. Fisket i dessa områden tidigt på säsongen är också ett utpräglat blandbeståndsfiske som påverkar de vilda bestånden i delområde 31. Det är därför av stor vikt att fortsätta följa utvecklingen för dessa bestånd.

Starttid för laxfisket

Från Stiftelsen för Östersjölaxen är vi naturligtvis kritiska att laxfiske där våra vilda bestånd kommer att beskattas i det kommersiella fisket över huvud taget kommer att tillåtas för 2025.

Ministerrådet har beslutat om en begränsad kvot för fiske av lax inom delområde 31 och osäkerheter kring återvandringen av lax år 2025 anser HaV att startdatumet för fiske med fasta redskap fr.o.m. den 17 juni bör vara samma inom hela delområde 31. Detta tar bort möjligheten för Länsstyrelsen i Västerbotten att ge tillstånd från den 12 juni.

Från Stiftelsen är vi mycket tacksamma över HaV:s förslag och ställer oss helt bakom förslaget.

Vi välkomnar att starttiden i den norra delen av delområde 30 föreslås åter harmoniseras med starttiden för fiske efter lax i delområde 31 eftersom fisket inom detta område till stor del exploaterar lax från blandade bestånd i delområde 31. Vi tycker dock inte att det ska finnas möjlighet för Länsstyrelsen i området att ge tillstånd till fiske från den 12 juni.

Från Stiftelsen för Östersjölaxen skulle vi vilja se att starttiden även i södra delen av delområde 30 skulle vara den 17 juni.

Styra fisket mot odlade bestånd

Från Stiftelsen för Östersjölaxen ställer vi oss bakom förslaget att maximera uttaget av odlad lax inom tillgänglig kvot. Framtida fördelning bör i än större utsträckning fördelas till fisket inom Skellefteälvens och Luleälvens terminalfiskeområde i delområde 31 där andelen odlad lax är hög. Från Östersjölaxälvar i Samverkan står vi bakom förslaget att när det återstår ca 1 000 laxar av kvoten i delområde 31 föreslås HaV kunna besluta om att fiske av lax med bl.a. fasta redskap i området helt eller delvis ska förbjudas. Ett fortsatt fiske på den resterande delen av kvoten bör därefter kunna tillåtas inom Luleälvens och Skellefteälvens terminalfiskeområde där andelen odlad lax är hög och laxen normalt återvandrar senare.

Umeälvens fredningsområde

Från Stiftelsen för Östersjölaxen motsätter vi oss starkt ett fiske inom Umeälvens fredningsområde och att bestämmelserna för fiske inom Ume älv fredningsområde kan lättas och återgå till bestämmelserna som var gällande före 2019. Det bör över huvud taget inte tillåtas ett fiske inom ett fredningsområde.

Ska det tillåtas så är ett startdatum från den 1 juli betydligt bättre än den 17 juni.

Fritidsfiske

Från Stiftelsen för Östersjölaxen står vi bakom HaV:s förslag. För att öka kontrollerbarheten anser HaV att de nationella bestämmelserna för fiske efter lax med dörj-, trolling- och utterfiske bör harmoniseras med gällande bestämmelser i kvotförordningen för Östersjön och att samtliga exemplar av varje fiskart som behålls vid sådant fiske ska landas hel.

Begränsningar i Haparanda/Kalix

Från Stiftelsen för Östersjölaxen står vi bakom förslaget att fisket efter lax i Haparanda/Kalix området begränsas i tid för att bättre fördela fångsten till fiskare i delområde 31 men fisket under tiden 17 juni till den 23 juni, 6 dagar, som det är tillåtet kommer sannolikt att bli så omfattande så begränsningen kommer sannolikt inte få önskad effekt. Vi tror att vi behöver sträva efter att fördela kvoter inom mindre områden för en rättvisare fördelning. Vi förstår att detta skulle innebära behov av ökad kontroll och uppföljning av infiskning av kvoterna.

Förbud mot laxfällor

Från Stiftelsen för Östersjölaxen ställer vi oss bakom förslaget att införa ett generellt redskapsstopp för laxfångande redskap under tid som laxfiske är förbjudet och förekomsten av lax i kustområdet bedöms vara hög. Fisket efter andra arter med samma redskap kommer till viss del påverkas negativt. Under denna tid fångas utöver lax i första hand sik och öring med samma redskap. En

betydande andel av den totala fångsten för dessa arter fångas dock efter den 25 juli då fiske med laxfångande redskap återigen föreslås vara tillåtet och eventuella fångster av lax bedöms vara en bifångst vid fiske efter andra arter. Ett generellt redskapsstopp för laxfångande redskap under tiden som laxfiske är förbjudet bedöms därför resultera i begränsade konsekvenser för fisket efter andra arter.

Att tillåta fiske, efter andra arter, med dessa laxfällor före fisket på lax är tillåtet måste förbjudas. Detta fiske har höga bifångster av lax och öring och är svårt att kontrollera.

Ny föreskrift – Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om fördelning av tillgängliga fångstmängder av lax

1 §

Tillämpningsområde

Tidigare har fördelningen av tillgängliga fångstmängder för lax skett i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område. I samband med översyn av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter flyttas bestämmelsen om fördelning av tillgängliga fångstmängder för lax till en egen föreskrift. Bestämmelsen beskriver den nya föreskriftens tillämpningsområde.

Stiftelsen för Östersjölaxen har inga invändningar.

2 §

Definitioner

Den nya föreskriften för fördelning av tillgängliga fångstmöjligheter av lax för Östersjön behöver ha samma definitioner som Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

Stiftelsen för Östersjölaxen har inga invändningar.

3 §

Fördelning av kvoter för lax i Östersjön

De för Sverige år 2025 tillgängliga fångstmängderna av lax i Östersjön fördelas enligt följande:

1. 43 laxar i delområde 22-29,
2. 2 500 laxar i delområde 30,
3. 7 200 laxar i delområde 31

När det återstår minst 1 000 laxar i delområde 31 kan Havs- och vattenmyndigheten besluta om att fiske av lax i området helt eller delvis ska förbjudas samt besluta om från vilket datum som fiske av lax åter är tillåtet.

Kvotförordningen har beslutat att tillåta fiske efter lax i delområde 30 och därför har Stiftelsen för Östersjölaxen inga invändningar till föreslagen fördelning av den nationella laxkvoten.

Stiftelsen hade önskat ett fortsatt stopp på fisket i delområde 30 då det är ett utpräglat blandbeståndsfiske som påverkar alla vilda bestånd från Gävle till Haparanda. De 2 500

laxarna som föreslås fördelas till delområde 30 fördelas då i stället till delområde 31 och då i första hand till fisket i Lule och Skellefte älvars terminalområden.

4 §

Dispens

HaV bedömer att det kan finnas behov av en dispensmöjlighet i enskilda fall för vetenskapliga ändamål. En motsvarande dispensmöjlighet finns i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område och har alltså tidigare gällt för föredelningen av laxkvoten.

Stiftelsen för Östersjölaxen har inga invändningar men det ska säkerställas att dispenser för vetenskapliga ändamål noga följs upp och kontrolleras. Lax som fångas i vetenskapliga undersökningar före laxfisket har startat eller när kvoten på lax är fylld ska alltid varsamt hanteras och återutsättas.

Ändringar – Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön

5 kap 1 §,

I Östersjön är fiske efter lax och öring med förankrade flytnät, drivlinor och förankrade linor förbjudet. Vid dörj-, trolling- och utterfiske i Östersjön är fångst av lax som inte är märkt genom att fettfenan är bortklippt förbjudet under hela året. Den som fångar sådan, icke fenklippt, fisk ska genast släppa ut den i vattnet. Samtliga exemplar av varje fiskart som behålls ska landas hela.

Stiftelsen för Östersjölaxen har inga invändningar.

5 kap 6 §

Fiske med fast redskap, ryssjor och visst nätfiske

I kustvattenområdet i Östersjön norr om latituden 62 55 N är det fr.o.m. den 1 april t.o.m. den 30 juni förbjudet att fiske med

1. fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter,
2. nät efter lax och öring, och
3. nät som har en större maskstorlek än 120 millimeter.

För den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens gäller förbudet i första stycket fram t.o.m. den 16 juni.

Stiftelsen för Östersjölaxen anser att fiske efter lax endast ska tillåtas norr om latituden 63 30 N (delområde 31). Om laxfiske ska tillåtas i delområde 30 under 2025 så vill Östersjölaxälvar i Samverkan se samma startdatum i hela delområde 30 som i delområde 31, den 17 juni.

5 kap 6 a §

Fiske med fast redskap, ryssjor och visst nätfiske

Trots 6 § får länsstyrelsen bevilja tillstånd till den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens att fiska med:

1. Högst två fasta redskap efter andra arter än lax, som längst t.o.m. den 31 maj, om redskapet ger ett undantag från landningsskyldigheten enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2024/1296 av den 28 februari 2024 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 vad gäller ett undantag från tillämpningen av landningsskyldigheten för lax i Östersjön för perioden 2024–2026.

2. Högst två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni i området mellan latituden 62 55 N och latituden 63 30 N.

Tillstånd får endast beviljas om det kan tillåtas ur fiskevårdssynpunkt.

Stiftelsen för Östersjölaxen vill under inga omständigheter att Länsstyrelsen ges möjlighet att bevilja tillstånd till den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens att fiska med högst två fast redskap fr.o.m. den 12 juni i området mellan latituden 62 55 N och latituden 63 30 N (delområde 30). Detta kommer att vara ett riktat fiske på vilda och potentiellt svaga laxbestånd.

Stiftelsen välkomnar varmt HaV:s förslag att ta bort motsvarande tillståndsmöjligheten för Länsstyrelsen i Västerbotten. Detta har vi arbetat för under lång tid.

Ny 5 kap. 6 x §

Utöver den tid som gäller enligt 6 § är fiske av lax också förbjudet inom vattenområdet som avgränsas av räta linjer längs longituden 23 00 O och latituden 65 30 N till Sveriges sjöterritoriums gräns mot Finland (ICES-ruta 60H3 och 60H4) fr.o.m. den 23 juni t.o.m. den 25 juli. Under samma tid är det inte heller tillåtet att fiska med

1. fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter,
2. nät efter lax och öring, och
3. nät som har en större maskstorlek än 120 millimeter.

Fr.o.m. den 24 juni är det i området inte tillåtet att landa lax som fångats med fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter, nät efter lax och öring och nät som har en större maskstorlek än 120 millimeter under tid när fiske av lax var tillåtet.

Sjöterritoriets gräns i havet framgår av bilaga 1 till lag (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

Stiftelsen för Östersjölaxen har inga invändningar. Beroende hur många fällor som sätts ut i Haparanda/Kalix området så kan större del av tillgänglig kvot i delområde 31 fiskas upp på de 6 dagar som HaV föreslår att laxfisket ska vara tillåtet. Detta beroende på hur mycket lax som kommer att finnas i området från den 17 juni och i vilken omfattning fiskarna i området sätter ut fällor.

Minskas uttaget utifrån HaV:s beräkningar i området så leder ett minskat fisketryck i Haparanda/Kalix området till att andra vildlax stammar, som är betydligt svagare än Torneälvbeståndet, kommer beskattas hårdare.

5 kap 6 b §

Fiske med fast redskap, ryssjor och visst nätfiske

Förbud mot riktat fiske efter lax inom den svenska kvoten i kustvattenområdet i Östersjön mellan latituden 60 30 N och latituden 63 30 N (ICES delområde 30). Då det föreslås att fiske efter lax åter ska vara tillåtet i delområde 30, anser HaV att bestämmelserna upphävts och bör därför utgå

Stiftelsen för Östersjölaxen beklagar att fiske efter lax under säsongen 2025 åter ska tillåtas i delområde 30. Vi har utifrån rådande beslut inga invändningar mot att nuvarande lydelse tas bort för i år.

5 kap 6 c §

Eftersom kvotförordningen för Östersjön 2025 åter tillåter riktat fiske efter lax inom delområde 30 under 2025 och bestämmelserna enligt 5 kap 6 b § har upphävts bör även 5 kap 6 c § utgå.

Stiftelsen för Östersjölaxen beklagar men har inga invändningar.

Fredningsområden

Stiftelsen för Östersjölaxen är mycket kritisk till att inom flertalet fredningsområden till våra vildlaxälvar finns det möjlighet att Länsstyrelsen kan medge den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens, tillstånd att utan hinder av förbudet fiska, i flera fall så långt in mot älvmynningen som till restriktionsgräns 2!

Förutom i Umeälven så har vi inte blivit informerade att sådana tillstånd har givits på senaste åren. Om det skulle ges sådana tillstånd, inom våra vildlaxälvars fredningsområden så skulle berörda förvaltningsorganisationer kraftfullt reagera och det skulle riskera att skapa en dålig relation till yrkesfisket.

Stiftelsen för Östersjölaxen vill att HaV ser över hur lydelsen i respektive text för fredningsområdena är formulerad så den blir mer samstämmig och under inga omständigheter möjliggör för fiske efter lax inom gräns för fredningsområde till vildlaxälvarna och de potentiella älvarna.

Bilaga 5 – Moälven Idbyån

Länsstyrelsen får efter ansökan medge den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens tillstånd att utan hinder av förbudet fiska med 2 fasta redskap från och med den *12 juni och med flera fr.o.m. den 17 juni*.

Stiftelsen för Östersjölaxen är mycket kritiska till att tillåta att Länsstyrelsen efter ansökan kan medge den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens, tillstånd att utan hinder av förbudet fiska med 2 fasta redskap från och med den 12 juni. Vildlaxen är på väg att återetablera sig i Moälvsystemet och alla begränsningar av ett riktat uttag på lax behövs. Eventuell förtydligande att eventuella tillstånd bara kan ges utanför gräns för fredningsområde.

Bilaga 5 – Ume älv

HaV föreslår att ta bort en senarelagd start för fiske med fast redskap som i någon del är högre än 1,5 meter. För 2024 var det förbud fram till den 1 juli. Syftet med bestämmelserna var att öka skyddet för den tidigt stigande vilda laxen från Vindelälven samt att styra fisket mot den odlade fettfeneklippta laxen från Umeälven som normalt återvandrar senare än den vilda laxen. Förslaget är nu att tillåta fiske efter lax redan från den 17 juni.



Stiftelsen för Östersjölaxen är mycket kritiska till HaV:s förslag om att tillåta Länsstyrelsen att efter ansökan medge den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens, tillstånd att utan hinder av förbuden fiska med

1. fasta redskap fr.o.m. den 17 juni, dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgräns 2 t.o.m. längst den 15 september,

2. nät med en maskstorlek om högst 120 millimeter efter andra arter än lax och öring
Länsstyrelsen får besluta om närmare villkor för tillstånd.

Detta medför ett ökat uttag på vild lax från Vindelälven i och med en tidigare fiskestart i området.

Det handlar om ett fredningsområde för att bl.a. skydda laxen. Inget fiske efter lax över huvud taget bör vara tillåtet inom ett fredningsområde!

Stiftelsen vill, om fiske efter lax fortsatt ska få bedrivas inom specifikt Umeälvens fredningsområde, att detta fiske under inga omständigheter får börja före den 1 juli.

Bilaga 5 – Lögde älv

HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni och med flera fasta redskap fr. o m. den 17 juni, dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgränsen.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget. Eventuell förtydligande av "utanför restriktionsgräns" till utanför gräns för fredningsområde.

Bilaga 5 – Hörnån

HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni och med flera fasta redskap fr. o m. den 17 juni, dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgränsen.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget gällande möjlighet till tillstånd från den 12 juni. Vi vill dock påpeka för HaV att ändra lydelsen " dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgräns 2" till "dock efter lax och öring endast utanför gräns för fredningsområde."

Bilaga 5 – Bure älv

HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget gällande möjlighet till tillstånd från den 12 juni. Vi vill dock påpeka för HaV att det bör framgå i texten att eventuella tillstånd bara kan ges utanför gräns till fredningsområde.

Bilaga 5, FIFS 2004:36 – Kåge älv

HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget gällande möjlighet till tillstånd från den 12 juni. Vi vill dock påpeka för HaV att ändra lydelsen " dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgräns 2" till "dock efter lax och öring endast utanför gräns för fredningsområde."

Bilaga 5 – Byske älv



HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget. Eventuell förtydligande av "utanför restriktionsgräns" till utanför gräns för fredningsområde.

Bilaga 5 – Åby älv

HaV föreslår att ta bort Länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd för fiske med två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni.

Stiftelsen för Östersjölaxen välkomnar förslaget gällande möjlighet till tillstånd från den 12 juni. Vi vill dock påpeka för HaV att ändra lydelsen " dock efter lax och öring endast utanför restriktionsgräns 2" till "dock efter lax och öring endast utanför gräns för fredningsområde."

Ändringar – Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena

HaV föreslår att ta bort 4 kap 3 b § Vid fiske av lax i Ume älv och Vindelälven gäller, utöver det minimimått som är fastställt i 3 §, att en fiskare inte får behålla lax som är 65 cm eller längre. Förslaget väntas också ge en ökad flexibilitet för de lokala förvaltningsorganisationerna att själva utforma och anpassa regelverket utifrån lokala förutsättningar.

Stiftelsen för Östersjölaxen, har efter samråd med Östersjölaxälvar i Samverkan och Ume/Vindelälvens Fiskeråd, valt att ställa oss bakom HaV:s förslag. Ume/Vindelälvens Fiskeråd och ÖiS önskar även få inskrivet i FIFS att det är förbjudet att avliva laxhonor i Vindelälven. Det är av största vikt att även fortsättningsvis värna laxhonor.

Nedan citat från Ume/Vindelälvens Fiskeråd.

"Fiskerättsägarna och därmed styrelsen för Ume/Vindelälvens Fiskeråd skickade tidigare under vintern en begäran om återgång till 2018 års-regler gällande laxfisket. Vi önskar vidare en fredning av laxhonor och således endast laxhanar >50cm som lovliga. Uppenbarligen uppfattar HaV att fiskarna inte kan se skillnad på hona/hane vilket är gängse längs många atlantlaxälvar. Likväl ställer vi oss positiva till återgången av tidigare föreskrift vad gäller minimimåttet. Vi kommer verka för att våra medlemmar fortsättningsvis kommer freda laxhonor via deras lokala föreskrifter och sanktionera detta via LOFA. Lokala föreskrifter bär dock ej lika stor tyngd som Fiskerilagstiftningen och kan endast sanktioneras av FVO via kontrollavgift."

4 kap. Bestämmelser för vattendrag som mynnar i Östersjön

3 b § (HVMFS 2019:6).

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<i>Vid fiske av lax i Ume älv och Vindelälven gäller, utöver det minimimått som är fastställt i 3 §, att en fiskare inte får behålla lax som är 65 cm eller längre</i>	<i>Vid fiske av lax i Ume älv och Vindelälven gäller, utöver det minimimått som är fastställt i 3 §, att en fiskare får behålla hanlax som är 50cm eller längre</i>

Ytterligare synpunkter

1. Sänk minimimått på lax i havet till 50 cm för att minska utkast samt att öka uttaget på fisk med endast ett havsår.

Under vissa år kan andelen lax med endast ett havsår, s.k. grilse utgöra en stor del av yrkesfiskets fångster i vissa områden. Yrkesfiskarna tvingas då att återutsätta en stor del av sin fångst då den underskrider gällande minimimått på 60 cm. Med ett år där en stor andel av de återvändande laxarna endast har ett havsår så får detta stora konsekvenser på antalet laxar som yrkesfisket tvingas återutsätta.

2. Inför enligt SLUs förslag* fler kvot/förvaltningsområden för att på ett bättre sätt kunna styra fisket mot framförallt odlade bestånd.

HaV har tidigare år beställt rådgivning från SLU Aqua om att dela in Bottniska viken i fler kvot- eller förvaltningsområden än de som använts under senare år, det vill säga ICES delområde 31 och 30. Syfte är att utveckla en mer beståndsanpassad förvaltning. HaV anser att en indelning av ICES delområde 31 i flera kvot- eller förvaltningsområden kräver en mer utförlig analys, bl.a. vad avser de exakta gränserna för en sådan indelning. Därutöver krävs också att HaV:s system för registrering av yrkesfiskets rapportering ändras så att det går att härleda rapporterade fångster till fällornas placering i relation till kvot- eller förvaltningsområden. Det har vad vi förstår inför 2025 års fiske inte funnits resurser att utreda gränser för lämpliga kvotområden och ändra i rapporteringssystemet.

Stiftelsen för Östersjölaxen anser det som ett helt nödvändigt steg för att kunna uppnå en mer beståndsspecifik förvaltning och hoppas att det ska finnas resurser för att utreda detta vidare så att det går att implementera redan till säsongen 2026.

* Dannewitz et al, Biologisk rådgivning inför översyn av bestämmelser för fiske med fasta redskap efter lax och andra arter längs norrlandskusten. SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

3. En utredning av omfattning och gränsdragning av terminalområden bör utföras med syfte att minska bifångst av vild lax och därmed onödig hantering av vild lax.

HaVs målsättning är att öka andelen odlad lax i fångsterna. Då vissa av terminalområdena, exempelvis Luleälven är väldigt stora och/eller ligger i anslutning till älvar med svaga vilda

bestånd så bör en utredning av omfattning och gränsdragning av terminalområden utföras med syfte att minska bifångst och hantering av vild lax.

4. Sverige bör införa ett plombsystem för yrkesfiskefångster av lax liknande det som nyttjas i Finland. Systemet bör utföras så att söt- och saltvattenfångster kan lätt urskiljas.

Sverige bör införa ett plombsystem för yrkesfiskefångster av lax liknande det som nyttjas i Finland. Detta skulle ge yrkesfisket personliga kvoter och skulle kunna underlätta kontroll av fångster och spårbarhet och obligatoriska informationen om fångstplats i älv eller hav. Dock bör fiskestarten under inga omständigheter tillåtas bli tidigare än 17 juni.

5. Validerade uppgifter om typ av redskap och position ska finnas för alla fällor (fasta redskap) inom samtliga ICES delområden.

I arbetet mot en mer beståndsspecifik förvaltning behövs kunskap om vart och i vilken omfattning beskattning av våra bestånd sker. Denna kunskap behöves för att möjliggöra den framtida förvaltningen. HaV behöver säkerställa att uppgifter om hur många fällor som fiskar, vilken typ av fällor och exakt vart dessa fällor fiskar för att kunna jobba mot en mer beståndsspecifik förvaltning av våra enskilda bestånd. Trots att dessa krav redan finns för yrkesfisket i delområde 31 så har inte alltid korrekta och fullständiga uppgifter inkommit. **Dessa uppgifter måste naturligtvis även krävas för fiske i delområde 30.**

En fysisk inventering av antalet fällor bör årligen utföras för att säkerställa att samtliga fällor som ligger ute är inrapporterade. Förslagsvis skulle denna inventering kunna göras av Kustbevakningen. Alternativt berörda Länsstyrelser eller kommuner med hjälp av älvarnas förvaltningsorganisationer.

6. Förbud för icke licensierade fiskare att fiska med fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter.

Stiftelsen för Östersjölaxen tycker det är bra att HaV har infört en begränsning hur många fasta redskap som icke licensierade fiskare får använda. Vi anser dock att fiske med fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter ska vara helt förbjudet för icke licensierade fiskare. Då det är frågan om ett fiske för husbehov ser vi inte hur det går att motivera användandet av yrkesmässiga redskap, än mindre att tillåta att få använda två fasta redskap per person.

7. Ökad kontroll och tillsyn.

Med fler regler och en mer beståndsspecifik förvaltning ökar kravet på tillsyn. Stiftelsen för Östersjölaxen vill veta hur HaV har tänkt kring vem som ska ansvara för och utföra kontroll vad gällande infiskning, att vittjanpåse används, fällornas positioner och typ, att fällorna inte fiskar under olovlig tid samt att allt utkast dokumenteras och rapporteras in?

Fiskekontrollen bör utökas för laxfisket. EU-kommissionens granskning av Sveriges fiskekontroll har visat på allvarliga brister och för att så snabbt som möjligt komma till rätta med de problem som har påpekats bör en utökad landningskontroll prioriteras.

Östersjölaxälvar i Samverkan vill särskilt påpeka att frågan om bifångst av lax i trålfisket noga utreds och redovisas.

8. Inget fortsatt undantag från landningsskyldighet.

För att kunna bygga upp våra bestånd och få till en fungerande förvaltning anser inte Stiftelsen för Östersjölaxen att ett fortsatt undantag från landningsskyldigheten bör tillåtas. Tydliga resultat från både svenska och finska studier visar på oacceptabelt höga dödligheter vid hantering av fisk i Push-up fällor trots användande av vittjanpåse.

Under rådande, osäkra sjukdomssituation samt med de begränsade möjligheter att kontrollera att reglerna efterlevs så anser inte Stiftelsen för Östersjölaxen att fiske med fasta redskap inte ska ha något fortsatt undantag från landningsskyldigheten och att Sverige ska verka för att undantag från landningsskyldighet ska upphöra från den 1 januari 2026.

Stiftelsen för Östersjölaxen vill än en gång påpeka att fiske med fast redskap avsett för lax efter andra arter då fiske efter lax är förbjudet under inga omständigheter ska tillåtas. Dessa redskap som är avsedda för lax och är placerade längs kusten i syfte att fånga just lax. Det innebär en onödig hantering av lax som utgör den huvudsakliga fångsten i många fall.

Laxen, som här är oönskad bifångst skadas eller dör dessutom bevisligen i stor utsträckning. Undersökningar utförda av Sveriges Lantbruks Universitet (Östergren et al. 2020) visade på hela 48% mortalitet av laxar återutsatta från push-up fällor. Det finns även en uppenbar risk att laxen kan återfångas flera gånger under sin migration i olika push-up fällor och därmed riskera en mortalitet på mer än 48%. Push-up fällor är därmed inte lämpliga som selektivredskap vid tillhörande hantering, sortering och återutsättning framför allt av större mängder lax i fällan. Detta gäller även vid användande av vittjanpåse.

Då det ofta under sensommar och höst i våra mindre skogsälvar är lågt och varmt vatten så går ofta laxen i kustområdet närmast respektive älvmyrning och väntar på bättre förutsättningar för att gå upp i dessa älvar. Under lång tid exponeras då de mindre älvarnas ofta svaga bestånd för en onödig hantering i dessa laxfällor som fiskar efter andra arter.

9. Vi vill att HaV ger uppdrag till SLU att från befintlig modell ta fram hur många vuxna laxar våra Östersjölaxar och åar skulle kunna producera under nuvarande förhållanden samt potentialen utifrån ett ursprungsförhållande.

Inom den gemensamma fiskeripolitiken är målet att samtliga fiskade bestånd ska uppnå maximal hållbar avkastning (MSY), vilket för vildlaxbestånden innebär att varje enskilt laxbestånd ska återställas och bevaras över nivåer som säkerställer en produktion av laxsmolt motsvarande minst 75 % av den maximala potentiella produktionen.

Formen på en typisk rekryteringsfunktion innebär att det ofta krävs en betydligt lägre andel lekfisk än andel smolt i relation till potentialen för att uppfylla MSY (Östergren m.fl. 2015).

*Det krävs endast ca. 30 - 40% av det potentiella maximala antalet lekfiskar för att uppnå nuvarande MSY-mål! Från Stiftelsen för Östersjölaxen vill vi att HaV ger uppdrag till SLU att från befintlig modell ta fram hur många vuxna laxar våra Svenska Östersjölaxar och åar skulle kunna producera under nuvarande förhållanden samt potentialen utifrån ett ursprungsförhållande.

Vi vill maximera antalet vuxna individer som kommer tillbaka till våra älvar och åar och utifrån det få till en rättvis och långsiktigt hållbar fördelning av det möjliga överskottet av vuxen fisk till de olika intressenterna.

* Dannewitz et al, Biologisk rådgivning "Svenska laxbestånd i Östersjön – status, exploatering och förvaltning". SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39 Med hänvisning till kapitel 6, Aktuella förvaltningsfrågor.

10. Vi vill att HaV ger uppdrag till SLU att se över samtliga svenska Östersjöälvars produktionspotential av smolt under nuvarande förhållanden samt potentialen utifrån ett ursprungsförhållande.

Produktionskapaciteten måste kontinuerligt ses över i våra älvar och åar då fler områden tillgängliggörs och laxen vandrar idag längre och nyttjar biflöden i en större utsträckning än vad som ofta ligger till grund för de beräkningarna för maximal produktion som används idag. Vi är sannolikt betydligt längre från att nå MSY målen om en ny och mer relevant bedömning av produktionspotentialen i våra älvar och åar skulle göras.

Vi behöver även få en bedömning av produktionspotentialen i våra älvar och åar utan mänsklig påverkan av dammar och vandringshinder och förstörda habitat. Detta för att få en uppfattning av ursprungsförhållanden och därmed en bättre uppfattning över mänsklig påverkan, åtgärdsbehov och inte minst våra vattens verkliga potential. Detta är av största vikt bl.a. vid utvärderingar av vattenkraftens miljöpåverkan

Här ska även potentiella älvar ingå som ännu inte klassas som vildlaxälvar av ICES.

11. All vild öring ska återutsättas från yrkesfisket, om reglerna tillåter, i delområde 30 och 31.

Den oreglerade beskattningen på våra redan svaga öringbestånd är stor med laxfällor och nät.

HELCOM har utvecklat en statusindikator för havsöring som bygger på ICES-skattningar av observerade och förväntade (potentiella) tätheter av stirr i olika områden samt data på uppvandring av lekfisk. Enligt denna indikator varierar status mellan regioner och bedöms vara särskilt låg i delområde 30 och 31.*

Stiftelsen för Östersjölaxen anser att all vild, icke fenklippt, öring ska, om det tillåts återutsättas från fiske med nät och fasta redskap i delområde 30 och 31.

* Magnusson et al, Biologisk underlag "Svenska havsöringbestånd på västkusten och i Östersjön – status, exploatering och förvaltning". SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

12. MSY.

Inom EU:s gemensamma fiskeripolitik (Common Fisheries Policy - CFP) har medlemsländerna tagit ett övergripande beslut om att fiskbestånd som är kommersiellt exploaterade i havet ska förvaltas enligt principen om MSY (Maximum Sustainable Yield). Från Östersjöälvar i Samverkan är vi starkt kritiska till användandet av MSY som förvaltningsmål för lax. Detta har under alla år gett en orättvis fördelning av resursen lax. Det behövs i förhållande ganska få föräldrafiskar för att nå MSY målet på smolt i våra älvar och åar. MSY som förvaltningsmål innebär att endast ett fåtal vuxna individer tillåts återvända till sina älvar och åar och sällan eller aldrig kan skapa en resurs för älvdalarnas Förvaltningsorganisationer, fiskerättsägare, sportfisket, turismen och entreprenörer i älvdalarna.

Från Stiftelsen för Östersjölaxen kräver vi andra förvaltningsmål för Östersjölaxen. Vi behöver säkerställa en ålders och storleksstruktur för varje enskilt bestånd med en spridning inom hela det tillgängliga avrinningsområdet. Laxen har varit och måste återigen få bli en resurs för älvdalarna.

Avslutningsvis

Av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 för den gemensamma fiskeripolitiken framgår bland annat att medlemsstaterna ska tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen och ska säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (MSY). Laxen finns även upptaget i Art- och habitatdirektivet, rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, vilket innebär att medlemsstaterna har ett utpekat ansvar för bevarandet av denna art och dess livsmiljöer.

Vår kännedom om olika bestånds utbredning och faktiska potential är idag ytterst bristfällig. Flera av våra kvarvarande bestånd har under 100 individer som kommer tillbaka till sina hemälvar för att leka varje år. Vi vet idag att de till och med finns genetiska skillnader på lax inom samma vattendrag. Lax som vandrar långt i t.ex. Kalixälven jämfört med de laxar som vandrar kortare skiljer sig från varandra. Samtidigt så sker merparten av beskattningen av våra svenska bestånd fortfarande i ett blandbeståndsfiske på stora områden längs den svenska och finska kusten med begränsad tillsyn och kontroll. Vi har även en sjukdomsproblematik som har påverkat laxen i varierande omfattning under senare år och som närsomhelst kan komma tillbaka.

Vi stödjer även Havs – och Vattenmyndighetens målsättning att fortsatt jobba mot en ekosystembaserad och beståndsspecifik förvaltning med ett ökat skydd för de svaga bestånden av lax, öka andelen odlad lax i fångsterna och öka möjligheten att successivt nå de mål för bestånden som anges inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) och HELCOM. Tillika genomförandet av miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans levande kust och skärgård samt Ett rikt växt och djurliv.

För Stiftelsen för Östersjölaxen

Thomas Johansson
Nedre Kläppen 21
934 93 Kusmark
thomas@balticsalmonfund.com
Tel: 070 – 581 70 29



Thomas Johansson